

SODOBNE DRUŽBE

6. srečanje: 6. 11. 2007

UNEVEN DEVELOPMENT: THE VICTIMS

(194-216)

NEENAKOST V RAZVOJU: ŽRTVE

1. UVOD

Globalizacija ima različen vpliv na razne regije v svetu, katere pa najbolj prizadene neenak razvoj, saj so zaradi tega določene socialne skupine močno prikrajšane. Revščina pogosto tudi zaznamuje ljudi in le tem pripiše določene karakteristike (lenoba, biološka podrejenost), za katere revni pogosto obtužujejo tudi sami sebe.

2. TEORIJE NEENAKEGA RAZVOJA

2.1 TEORIJA I.; SISTEMSKA TEORIJA – Wallerstein (1974, 1979)

Kapitalizem je ustvaril nov svetovni red, kajti od vsega začetka je kapital presegel državne meje (profit). Svetovni sistem je bil stabiliziran v strukturirano vrsto odnosov. Omenjamo 3 vrste teh odnosov:

- 1. odnos: podeželje pripada jedru (tehnično dovršen, blagostanje)
- 2. odnos: podeželje pripada semi-perifernemu območju
- 3. odnos: podeželje pripada periferiji (pomanjkane avtonomije, odvisnost)

Možen je premik določene države med temi tremi tipi odnosov, saj ti niso fiksni. (Primer: Japonska; 1870-periferija, 1980-jedro). Vendar pa so ti premiki precej problematični, kajti ko imajo močnejše države v rokah šibkejše, jih z lahkoto nadzirajo.

Kapitalizem je ustvaril močno integrirano svetovno ekonomijo, kateri dominira logika profita in trg. Hkrati pa je ustvaril tudi izključujočo, marginalno ter revno populacijo. Ta rezultat je posledica kompleksne delitve dela, ki bazira na dveh procesih:

- Progresivno vezanje več in več držav na globalni trg (kot kupce in prodajalce)
- Tendenca kapitala, da maksimizira ekonomsko prednost določene države, s tem da razvija oblike delovnega procesa in razrednih povezav.

KRITIKA WALLERSTEINOVE TEORIJE - Bergsen

- Pomanjkanje interesa za politične dimenzije, moči in privilegijev
- Vloga politične moči je bistvena za razvoj in nastanek kapitalizma

PREDNOSTI SISTEMSKÉ TEORIJE:

- Svet obravnava v celoti in zgodovinsko gledano
- Razlaga razvoj od proto-globalizacije do globalizacije
- Razlaga, da so neenakosti v osrčju svetovnega sistema
- Razlaga, da je možen vzpon v hierarhiji

3. TEORIJA II.; MEDNARODNA DELITEV DELA

– Proučevali so jo nemški znanstveniki

➤ BISTVO

Proizvodnjo deli na različne sposobnosti in naloge, ki so razpršene po različnih regijah in državah. Vse od l.1970 so agrikulturene države (Azijsko-pacifiška regija) doživljale novo mednarodno delitev dela, saj so se ključne proizvodne funkcije umaknile od starih proizvodnih jeder.

➤ VZROK NASTANKA TEORIJE

Nemški raziskovalci so reagirali predvsem na vzpon:

- industrializacije V Azije
- na delno deindustrializacijo starih jeder kapitalističnih produkcij

➤ KRITIKA

Teorija podcenjuje kapaciteto nekaterih držav v razvoju, ki uporabljajo politično moč z namenom, da ustvarijo pogoje za uspešno tranzicijo (do vsaj semi-periferne statusa v svetovnih merilih)

4. GLOBALIZACIJA IN REVŠČINA

S procesom globalizacije se v veliki meri poglobi **fenomen marginalnosti** – revščina, nezaposlenost, socialna izključenost, izolacija, nasilje,...

Sociologi ločijo med dvema konceptoma revščine:

- ABSOLUTNA REVŠČINA – ljudje živijo pod osnovno mejo preživetja (potrebe)
- RELATIVNA REVŠČINA - Primerjave med življenjskim standardom revnih in standardom nerevnih članov družbe

KARAKTERISTIKE REVŠČINE:

Pomanjkanje dohodka, podhranjenost, lakota, bolezni, slaba izobrazba, večja smrtnost, brezdomstvo, nevarna okolica, diskriminacija,...

- V času Hladne vojne je bila revščina asociirana z t.i. 3.svetom, čeprav so se karakteristike revščine v veliki meri pojavljale tudi v t.i. 2.svetu.
- 1 bilijon ljudi živi v degradirani revščini. Večina so to ženske, starejši, invalidi, črnci.

5. DELAVCI V DEINDUSTRIALIZACIJSKIH DRŽAVAH

Peet; Med letom 1974-83 je izginilo približno 8 milijonov sorazmerno visoko plačanih proizvodnih služb. Največja izguba je bila pri tem v Evropi (Britanija, Belgija). Vendar pa je bil v J Evropi, Latinski Ameriki in JV Aziji že viden nastanek novih zaposlitev pridelovalne industrije. Izgubljena delovna mesta v naprednejših in bogatejših državah pa so tudi nadoknadili z novimi.

Upadanje regionalne oz. mestne proizvodnje je povzročilo upadanje lokalnih davčnih osnov in dohodkov. Vse to pa se je odražalo tudi v padcu življenjskega standarda, nezaposlenosti, samomorilnosti, umorih, nasilju,...

Kakorkoli že, deindustrializacija v določenih regijah je predvsem povezana z rastjo novih industrij. Ekonomska industrializacija je tako vzrok in posledica teh sprememb (družbene izolacije, naraščanje ekonomske negotovosti, fragmentacija delavne sile). Vendar pa je globalizacija le eden od faktorjev teh sprememb.

Primeri:

- 1920- Tekmovalnost in rivalstvo tekstilnih industrij (Amerika, Evropa, Japonska, Indija, Egipt).
- 1980- 2/3 delavne sile v naprednih državah zapusti proizvodnjo

6. POLJEDELSTVO

V 19.st. so Marx in drugi namigovali na neizogibno upadanje in izginotje poljedelstva, predvsem zaradi moderinzacije, industrializacije in urbanizacije.

Čeprav veliko število ljudi še živi na neurbanih območjih, pa so vendarle razlike tudi znotraj ruralne strukture prebivalstva. Ruralna razredna struktura:

- GOSPODARJI – Najemniško zemljo obdelujejo najemniki

- BOGATI POLJEDELCI – Živijo od lastne proizvodnje, najamejo delavce
- SREDNJE BOGATI POLJEDELCI – Živijo od lastne proizvodnje, delajo sami
- REVNI POLJEDELCI – Posedujejo malo zemlje, so delavna sila
- BREZ ZEMLJIŠČA – Ne posedujejo zemlje, so delavna sila

6.1 POKONČANOST RURALNEGA SVETA

➤ VZROK POKONČANOSTI

- Industrializacija
- Urbanizacija
- komercializacija

Vedno manj je kmetov, ki pridelujejo v celoti za preživetje ali za lokalni trg, kajti večina je vezane na globalni trg. Na vrhu so ogromne agrikulturne transnacionalke (gnojila, pesticidi). Takšna podjetja so namreč zakupila ogromna količine ozemlja v različnih državah.

- Naslednji razlog za integracijo ruralnega sveta v svetovni trg je ZELENA REVOLUCIJA:
 - Gre za mešanje visoko rodni različic žita, riža in koruze.
 - S to revolucijo je vlada želela izbrisati lakoto.
 - Kritika: Le bogati kmeti si lahko privoščijo velike površine ozemlja, pesticide in gnojila, da je zadeva produktivna.

7. BEGUNCI IN BREZDOMCI

20.st. bi lahko bilo označeno, kot stoletje begunstva. Izraz **begunec** se nanaša na osebo, ki je bila prisiljena zapustiti dom zaradi naravnih katastrof, vojne ali pa so žrtve verskega/etničnega preganjanja. Vzroki so torej večina dogodki za katere ta oseba ni odgovorna.

Zakonita definicija begunca se je pojavila kot posledica na resolucije ZN leta 1950 in je bila priznana leta 1951 na Ženevski konvenciji.

Namen je bil ustvariti zaščito ljudem, ki so zunaj meja svoje rodne države, zaradi strahu pred preganjanjem bodisi zaradi vere, rase, nacionalnosti ali politične opredeljenosti.

7.1 BEGUNCI V ČASU 1914-89

Globalna stopnja begunskih tokov v 20.st.:

- I. 9.5 milijonov beguncev v 1. svetovni vojni
- II. Nacistične grožnje judom in ciganom povzroči drugi tok begunstva
- III. 11 milijonov beguncev v 2. svetovni vojni
- IV. Formiranju držav pogosto sledi visoko število beguncev: -neodvisnost Indije(1947); posledično nastanek Pakistana, -formiranje Izraela; posledica: Palestinski begunci (Gaza)
- V. Beg beguncev iz komunističnega režima med Hladno vojno (Z Nemci, Čehi, Madžari, Rusi in Kubanci zbežijo na Zahod)

7.2 BEGUNCI V OBDOBJU PO HLADNI VOJNI

V času 1970-80 je število beguncev ostro naraslo:

- 1991; iz 10 na 17 milijonov
- 1995; iz 17 na 27 milijonov

3 stopnje begunstva:

- I. Z padcem Berlinskega zidu se pojavi nov val beguncev.
- II. Veliko število beguncev je bilo v Afriki in Aziji, predvsem revnejši predeli so bili temu bolj izpostavljeni.
- III. Padec Sovjetske Zveze je povzročil pojav balkanizacije preko celotnega bivšega vzhodnega bloka, še posebno v bivši Jugoslaviji.
Državljska vojna (Kosovo, Bosna, Hrvaška) – ½ milijona beguncev imigrira v Makedonijo in Albanijo.

7.3 NOTRANJA PREMESTITEV OSEB

Kljub nadaljnjim tokovom beguncev so stabilne države omejile vstop v svoje ozemlje. Kot posledica se torej pojavi notranja selitev ljudi. Do leta 1990 je bilo 20-22 milijonov premestitev. Ti so bili premeščeni bodisi zaradi etničnega čiščenja, državljanske vojne, političnega konflikta, naravne katastrofe ali okoljskih sprememb. (Sudan-4 milijoni, Afganistan-1.45, Angola- 1.2).

8. MESTNA REVŠČINA

Registrirana revščina:

1940 – 185 milijonov

1975 – 770 milijonov

Takšen porast se pojavi predvsem zaradi priseljevanja iz podeželja v mesto.

Oblike mestne revščine so: verski asketi, norci, fizično onespobljani, žeparji, tatovi, prostitutke, nezaposleni, prosjači,...

Krožna migracija oz. dvojni sistem (Gugler): Mnogi migranti po noevm prihajajo v mestne predele, vendar se tam še vedno čutijo močno povezane s podeželjem, bodisi iz emocionalnih ali praktičnih razlogov. Vendar pa so njihove vezi s podeželjem prekinjene, saj se znajdejo sami v tujem mestu.

Večina jih pristane v revnejših predelih mesta - slumih, katerih značilnosti so neprimerna prebivališča, slabe ceste, ni pitne vode, elektrike,...Ljudje, ki živijo v teh predelih so poimenovani kot spodnji razred, sub-proletariat, lumpenproletariat (Marx, Fanon).

Pojavile so se 4 oblike družbenih procesov v slumih:

- I. Konzervativna zvestoba podeželskim vrednotam
- II. Politično poenotenje s člani ljudske stranke
- III. Pades v kriminalna dejanja kot način življenja
- IV. Vneti reformerji, ki se bojujejo za samonapredek in želijo izboljšati življenje v slumih

Njihov položaj lahko napreduje v močnih državljanskih družbah, ki imajo razvito razumno stopnjo politične demokracije. V šibkejših družbah pa so reveži zelo ranljivi (Kitajska).